

RUŽA KARLOVIĆ*, FRANK BUCHHEIT**

Stavovi policijskih službenika o modelu konceptijske određenosti uloge i organizacije policije¹

Sažetak

U radu se iznose rezultati empirijskog istraživanja stavova policijskih službenika rukovoditelja i nerukovoditelja o organizaciji i funkcioniranju policije na kvotnom-stratificiranom uzorku od 300 ispitanika u Policijskoj upravi zagrebačkoj. U istraživanju je korišten instrument koji se sastojao od 42 tvrdnje.

Faktorskom analizom izdvojena su 4 varimax faktora koja su imenovana kao: 1 – suradnja policije i građana i edukacija policajaca, 2 – modificirani model (policija u zajednici), 3 – hijerarhijski odnos u organizaciji, 4 – karakteristike rada policijskih službenika. Nabrojani faktori su diskriminacijskom analizom uspoređeni u odnosu na kriterijsku varijablu radno mjesto (rukovoditelj/nerukovoditelj).

Rezultati obrađeni diskriminacijskom analizom pokazuju da su policijski službenici rukovoditelji na upitniku odgovarali pozitivnije na tvrdnje koje se nalaze pod faktorom "suradnja između policije i građana i edukacija policijskih službenika" te negativnije na tvrdnje pod faktorom "hijerarhijski odnos u organizaciji" dok su odgovori nerukovoditelja zrcalna slika odgovora rukovoditelja. Osim istraživanja, cilj autora je navesti i važne promjene u smislu razvoja linije rada prevencije u hrvatskoj policiji, u proteklom desetljeću.

Ključne riječi: *policija, stavovi policijskih službenika, policija u zajednici, policijska organizacija.*

---

* dr. sc. Ruža Karlović, viši predavač na Visokoj policijskoj školi MUP-a RH, Zagreb.

** Frank Buchheit, policijski službenik za prevenciju u Zemaljskom kriminalističkom uredu u Stuttgartu, Baden-Württemberg.

¹ Dio nekih rezultata ovoga istraživanja bio je u obliku postera prezentiran na konferenciji *Sociology and Interdisciplinarity, Central and South East European Perspective*, u Zadru, od 8. do 10. 5. 2008. godine.

UVOD

U traženju odgovora na pitanja: Koje su funkcije policije u društvu? Kako uklopiti zajednicu u svoj (policijski) način rada? Ima li policija kapaciteta za rješavanje problema u zajednici?, policijsko rukovodstvo se nalazi pred mnogim izazovima, a pogotovo zato što policija ima veliki interes za očuvanje svog pozitivnog imidža u javnosti.

Svjesni činjenice kako je kriminalitet dinamična društvena pojava čija se fenomenologija nadopunjuje u skladu s društveno-ekonomskom situacijom dotičnog društva, policija kao dio društva, nastoji se u okvirima zakona i propisa prilagoditi društvu radeći na poboljšanju svoje službe u organizacijskom i funkcionalnom smislu.

Svaka zemlja svoj model koncepcijske određenosti uloge, organizacije i ustroja policije prilagođava svom društveno-političkom ustroju. Tako su se i u hrvatskom društvu, nakon Domovinskog rata počele zbivati promjene u policiji. Najprepoznatljivija promjena u smislu reforme hrvatske policije je donošenje i objava **Strategije djelovanja policije u zajednici 2003. godine**. Strategijom se trasirao daljnji razvoj preventivnog pristupa u policijskom poslu, ali to je bio i početak stvaranja preduvjeta za sustavno integriranje poslova prevencije u policijski svakodnevni rad kao i za ustrojavanje nositelja i izvoditelja prevencije kriminaliteta u hrvatskoj policiji. Promjene u policijskom sustavu, posljedice su demokratizacije hrvatskog društva i političkog sustava, a najvažniji trenutak u demokratizaciji hrvatske policije je donošenje Zakona o policiji 2000. godine² u kojem je policija definirana kao javna služba Ministarstva unutarnjih poslova koja obavlja policijske poslove. Važno je naglasiti kako policijsku organizacijsku strukturu čine policijski službenici rukovoditelji i nerukovoditelji. I jedni i drugi su jednako važni u smislu konačnog rezultata rada koji se od policije očekuje u suvremenom demokratskom društvu, a to je zaštita temeljnih društvenih vrijednosti i stvaranje kvalitetnijeg okruženja za život svakom pojedincu u društvu. U tom smislu, valjalo bi se prisjetiti kakvi su bili dojmovi policijskih službenika o funkcioniranju i organizaciji policije u kontekstu Strategije djelovanja policije u zajednici prije deset godina, kao temelja budućeg razvoja i napretka preventivnog djelovanja policije. Model policije u zajednici može se operacionalizirati kao stvaranje sigurnosnog okruženja u smislu različitih policijskih aktivnosti kao što su pješačke ophodnje, timski rad unutar policijskih organizacija, savjetovanje građana, poticanje neformalne društvene kontrole na nekom lokalnom području i sl. (Bayley, 1994).

O sustavu vrijednosti policijskih službenika te o stavovima policajaca o obavljanju njihovog posla sasvim sigurno ovisi i odnos policijskih službenika prema rezultatima rada koji u budućnosti svakako treba biti mjerljiv, kako u pozitivnom, tako i u negativnom smjeru.

---

² Godine 2009. stupio je na snagu Zakon o policijskim poslovima i ovlastima (NN 76/09.) koji uređuje policijske poslove i ovlasti te se i iz njega zaključuje kako je smisao postojanja policije u društvu zaštita društvenih vrijednosti određenog društva i kriminalističko istraživanje počinjenih kažnjivih radnji. Drugim riječima, policija obavlja svoje poslove i koristi svoje ovlasti prije svega radi sprječavanja i otklanjanja opasnosti svih oblika devijacija koje imaju za cilj narušavanje dominantnih društvenih vrijednosti i normi u našem društvu.

1. CILJEVI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Postavljeni ciljevi prilikom konceptualizacije ovog istraživanja bili su utvrditi stavove policijskih službenika rukovoditelja i nerukovoditelja u Policijskoj upravi zagrebačkoj o organizaciji i funkcioniranju policije na poboljšanju suradnje s lokalnom zajednicom, kao i utvrditi stavove vezane uz promjene u organizaciji policije koje su proširile ulogu policije u društvu. Dakle, specifični ciljevi bili su:

1. utvrditi stavove policijskih rukovoditelja i nerukovoditelja o odnosu policije i zajednice u Policijskoj upravi zagrebačkoj
2. utvrditi stavove policijskih rukovoditelja i nerukovoditelja o djelokrugu rada policije u Policijskoj upravi zagrebačkoj
3. utvrditi stavove policijskih rukovoditelja i nerukovoditelja o karakteristikama policijskih službenika u Policijskoj upravi zagrebačkoj
4. utvrditi stavove policijskih rukovoditelja i nerukovoditelja o organizaciji policije u Policijskoj upravi zagrebačkoj.

2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

2.1. Uzorak

Ukupan uzorak u ovom istraživanju sastojao se od 300 policijskih službenika zaposlenih u Policijskoj upravi zagrebačkoj. Ovaj uzorak činilo je oko 10% ukupnog broja zaposlenika (policijskih službenika). Ispitanici su birani na temelju zastupljenosti na poslovima rukovoditelja i nerukovoditelja (kvotni-stratificirani uzorak), (po kriteriju 20% : 80%) i time se simulirao odnos u stvarnoj populaciji u Policijskoj upravi zagrebačkoj.

Sociodemografske varijable populacije u uzorku bile su dobna skupina ispitanika (izraženo u godinama), spol, godine staža u policiji (izraženo u godinama), radno mjesto (policajac, kontakt-policajac, kriminalistički službenik za određene vrste kriminaliteta, vođa ophodnje, šef smjene, pomoćnik šefa smjene, vođa sektora, vođa grupe za obradu kriminaliteta, policijski službenik za prevenciju, pomoćnik načelnika ili načelnik policijske postaje), tip naselja stanovanja (selo ili grad), stupanj stručne sprema (srednja, viša ili visoka stručna sprema), bračni status (slobodan, oženjen, rastavljen ili kategorija ostalo u koju spadaju udovci, udovice i izvanbračne veze) zatim broj djece (izražen u broju), jesu li bili sudionici u Domovinskom ratu (da, ne) i jesu li ikada bili žrtva nasilja, u smislu jesu li ikada bili žrtva bilo kakve kažnjive radnje (da, ne).

U tablici 1 prikazana je distribucija varijable spol po kriteriju policijski rukovoditelj i policijski nerukovoditelj. Policijskih službenika bilo je 231, a od toga njih 20,3% je rukovoditelj i 79,7% nerukovoditelj. Također se vidi da je ukupni broj policijskih službenika bio 51, a od toga njih 29,4% su rukovoditelji i 70,6% su nerukovoditelji. Ukupno je u uzorku bilo 22,0% rukovoditelja i 78,0% nerukovoditelja.

Spol	PCS-R N (%)	PCS-NR N (%)	Ukupno N (%)
Muškarci	47 (20,3)	185 (79,7)	231 (100,0)
Žene	15 (29,4)	36 (70,6)	51 (100,0)
Ukupno	62 (22,0)	220 (78,0)	282 (100,0)

Tablica 1: Prikaz distribucije varijable spol po kriteriju policijski službenik rukovoditelj (PCS-R) i policijski službenik nerukovoditelj (PCS-NR)

U tablici 2 prikazana je distribucija varijable radno mjesto po kriteriju policijski službenik rukovoditelj i policijski službenik nerukovoditelj.

Iz prikupljenih podataka vidljivo je da je ukupan broj rukovoditelja 62, a od toga su 3 policijska službenika na radnim mjestima načelnika policijskih postaja, 13 policijskih službenika na radnim mjestima pomoćnika načelnika postaje, 9 šefova smjena u policijskim postajama, 8 pomoćnika šefova smjena u policijskim postajama, 7 vođa sektora, 14 policijskih službenika na radnim mjestima vođa grupa za obradu kriminaliteta, 6 kriminalističkih službenika koji nisu htjeli napisati na kojim radnim mjestima rade, jedan policijski službenik za prevenciju koji rukovodi kontakt-policijom i koordinira kontakt-policiju u policijskim postajama i jedan policijski službenik koji također nije napisao točno radno mjesto.

Ukupan broj nerukovoditelja bio je 220, a od toga 106 policajaca, 31 kontakt-policajac, 54 kriminalistička službenika i 29 policijskih nerukovoditelja na radnim mjestima vođa ophodnje.

Radno mjesto	PCS-R N (%)	PCS-NR N (%)	Ukupno N (%)
Policajac	1 (0,9)	106 (99,1)	107 (100,0)
Kontakt-policajac	1 (3,1)	31 (96,9)	32 (100,0)
Kriminalistički službenik	6 (10,0)	54 (90,0)	60 (100,0)
Vođa ophodnje		29 (100,0)	29 (100,0)
Šef smjene	9 (100,0)		9 (100,0)
Pomoćnik šefa smjene	8 (100,0)		8 (100,0)
Pomoćnik načelnika	13 (100,0)		13 (100,0)
Načelnik PP	3 (100,0)		3 (100,0)
Vođa grupe za obradu kriminaliteta	14 (100,0)		14 (100,0)
Vođa sektora	7 (100,0)		7 (100,0)
Ukupno	62 (22,0)	220 (78,0)	282 (100,0)

Tablica 2: Prikaz distribucije varijable radno mjesto po kriteriju policijski službenik rukovoditelj (PCS-R) ili policijski službenik nerukovoditelj (PCS-NR)

U tablici 3 prikazana je distribucija varijable mjesto stanovanja po kriteriju policijski službenik rukovoditelj i policijski službenik nerukovoditelj. Iz te tablice vidljivo je da 10,8% policijskih rukovoditelja živi u selima, a 26,0% policijskih rukovoditelja živi u gradovima, a 89,2% policijskih nerukovoditelja u ovom uzorku živi u selima, a 74,0% policijskih službenika živi u gradovima.

Mjesto stanovanja	PCS-R N (%)	PCS-NR N (%)	Ukupno N (%)
Selo	8 (10,8)	66 (89,2)	74 (100,0)
Grad	54 (26,0)	154 (74,0)	208 (100,0)
Ukupno	62 (22,0)	220 (78,0)	282 (100,0)

Tablica 3: Prikaz distribucije varijable mjesto stanovanja po kriteriju policijski službenik rukovoditelj (PCS-R) ili policijski službenik nerukovoditelj (PCS-NR)

U tablici 4 prikazana je distribucija varijable stručna sprema po kriteriju policijski službenik rukovoditelj i policijski službenik nerukovoditelj, gdje se vidi da 7,2% policijskih rukovoditelja ima srednju stručnu spremu, 35,7% policijskih rukovoditelja ima višu stručnu spremu, a 63% policijskih rukovoditelja ima visoku stručnu spremu. Policijskih službenika nerukovoditelja 92,8% ima srednju stručnu spremu, 64,3% nerukovoditelja ima višu stručnu spremu, a 37,0% policijskih službenika nerukovoditelja ima visoku stručnu spremu.

Sprema	PCS-R N (%)	PCS-NR N (%)	Ukupno N (%)
SSS	13 (7,2)	167 (92,8)	180 (100,0)
VŠSS	20 (35,7)	36 (64,3)	56 (100,0)
VSS	29 (63,0)	17 (37,0)	46 (100,0)
Ukupno	62 (22,0)	220 (78,0)	282 (100,0)

Tablica 4: Prikaz distribucije varijable sprema po kriteriju policijski službenik rukovoditelj (PCS-R) ili policijski službenik nerukovoditelj (PCS-NR)

U tablici 5 prikazana je distribucija varijable bračni status po kriteriju policijski službenik rukovoditelj i policijski službenik nerukovoditelj. Iz tablice 5 je vidljivo da je 25,4% policijskih rukovoditelja iz ovog uzorka oženjeno odnosno udano, 7,7% rastavljeno, 20,5% policijskih rukovoditelja je slobodno, dok 22,0% rukovoditelja spada u kategoriju ostalo. Pod tom kategorijom se podrazumijevaju udovci/udovice i izvanbračne veze. Policijskih službenika nerukovoditelja je 74,6% oženjeno odnosno udano, 92,3% je rastavljeno, 79,5% nerukovoditelja je slobodno, a njih 78,0% spada u kategoriju ostalo.

Brak	PCS-R N (%)	PCS-NR N (%)	Ukupno N (%)
Slobodan	15 (20,5)	58 (79,5)	73 (100,0)
Oženjen	44 (25,4)	129 (74,6)	173 (100,0)
Rastavljen	1(7,7)	12 (92,3)	13 (100,0)
Ostalo	2 (22,0)	21 (78,0)	23 (100,0)
Ukupno	62 (22,0)	220 (78,0)	282 (100,0)

Tablica 5: Prikaz distribucije varijable bračni status po kriteriju policijski službenik rukovoditelj (PCS-R) ili policijski službenik nerukovoditelj (PCS-NR)

U tablici 6 prikazana je distribucija varijable djeca po kriteriju policijski službenik rukovoditelj i policijski službenik nerukovoditelj. Iz te tablice je vidljivo da je ukupan broj rukovoditelja i nerukovoditelja koji nemaju djece 105, od toga 15,2% policijskih rukovoditelja i 84,8% nerukovoditelja. Ukupan broj rukovoditelja i nerukovoditelja koji

imaju jedno dijete je 68, od toga 25,0% su rukovoditelji i 75,0% nerukovoditelji. Ukupan broj rukovoditelja i nerukovoditelja koji imaju dvoje djece je 88. Od toga 25% rukovoditelja i 75% nerukovoditelja. Ukupan broj rukovoditelja i nerukovoditelja koji imaju troje djece u ovom uzorku je 17. Od toga 29,4% rukovoditelja i 70,6% nerukovoditelja. Četvero djece u ovom uzorku ima dvoje rukovoditelja i jedan nerukovoditelj, dok osmero djece ima jedan nerukovoditelj.

Broj djece	PCS-R N (%)	PCS-NR N (%)	Ukupno N (%)
nema	16 (15,2)	89 (84,8)	105 (100,0)
1	17 (25,0)	51 (75,0)	68 (100,0)
2	22 (25,0)	66 (75,0)	88 (100,0)
3	5 (29,4)	12 (70,6)	17 (100,0)
4	2 (66,7)	1 (33,3)	3 (100,0)
8		1 (100,0)	1 (100,0)
Ukupno	62 (22,0)	220 (78,0)	282 (100,0)

Tablica 6: Prikaz distribucije varijable djeca po kriteriju policijski službenik rukovoditelj (PCS-R) ili policijski službenik nerukovoditelj (PCS-NR)

U tablici 7 prikazana je distribucija varijable Domovinski rat po kriteriju policijski službenik rukovoditelj i policijski službenik nerukovoditelj. Iz tablice 7 je vidljivo da je ukupan broj policijskih službenika koji su bili sudionici u Domovinskom ratu 154, od toga 25,3% rukovoditelja i 74,7% nerukovoditelja. Ukupan broj jednih i drugih koji nisu sudjelovali u Domovinskom ratu je 68, od toga 25,0% rukovoditelja i 75,0% nerukovoditelja.

Domovinski rat	PCS-R N (%)	PCS-NR N (%)	Ukupno N (%)
Bio/bila sudionik	39 (25,3)	115 (74,7)	154 (100,0)
Nisam bio/bila sudionik	23 (25,0)	51 (75,0)	68 (100,0)
Ukupno	62 (22,0)	220 (78,0)	282 (100,0)

Tablica 7: Prikaz distribucije varijable Domovinski rat po kriteriju policijski službenik rukovoditelj (PCS-R) ili policijski službenik nerukovoditelj (PCS-NR)

Iz tablice 8 vidljivo je da je ukupno 46 rukovoditelja i nerukovoditelja bilo u svojstvu žrtve nasilja. Pod tim se podrazumijeva da su bili žrtve bilo koje kažnjive radnje koju su počinili kriminalci ili delinkventi. Od tog broja, njih 28,3% su rukovoditelji, a 71,7% nerukovoditelji. Ukupno njih 236 nisu bili žrtvama nasilja, a od toga 20,8% policijski rukovoditelji i 79,2% policijskih nerukovoditelja.

	PCS-R N (%)	PCS-NR N (%)	Ukupno N (%)
Da	13 (28,3)	33 (71,7)	46 (100,0)
Ne	49 (20,8)	187 (79,2)	236 (100,0)
Ukupno	62 (22,0)	220 (78,0)	282 (100,0)

Tablica 8: Prikaz distribucije varijable žrtva nasilja po kriteriju policijski službenik rukovoditelj (PCS-R) ili policijski službenik nerukovoditelj (PCS-NR)

Rukovoditelji su bili stari u prosjeku $38,1 \pm 7,3$ godina; u rasponu od 23 do 52 godine. Nerukovoditelji su bili stari u prosjeku $33,2 \pm 6,6$ godina; u rasponu od 22 do 55 godina.

Stož rukovoditelja iznosio je u prosjeku 14,7 godina $\pm$ 7,02, u rasponu od minimalno 1 do maksimalno 33 godine. Staž nerukovoditelja iznosio je u prosjeku 10,9 godina $\pm$ 5,5, u rasponu od minimalno 1 do 34 godine.

2.2. Instrument korišten u istraživanju

Empirijski dio istraživanja proveden je uz pomoć metode ankete. U svrhu ovog istraživanja izradio se vlastiti upitnik jer ne postoji mjerni instrument koji bi mjerio postavljene hipoteze o stavovima policijskih službenika o organizaciji i funkcioniranju policije u hrvatskoj policijskoj populaciji. Izrađena je skala stavova Likertovog tipa od ukupno 42 tvrdnje. Prilikom sastavljanja tvrdnji orijentir nam je bio razgovor s policijskim službenicima koji su govorili iz vlastitog iskustva i podaci iz referentne literature, navedene u tekstu, i na osnovi toga su se dobile i smjernice o tome koje bi tvrdnje bile relevantne za temu koja je istraživana.

Postoje grupe tvrdnji koje su u konkretnom upitniku vezane za sljedeće: karakteristike policijskog posla, za karakteristike organizacije rada, za modificirani model rada policije (model policije u zajednici) i za važnost ljudskih resursa u policijskom radu.

Na tvrdnje se odgovaralo na skali od jedan do pet: 1 – uopće se ne slažem, 2 – uglavnom se ne slažem, 3 – niti se slažem niti se ne slažem, 4 – uglavnom se slažem, 5 – u potpunosti se slažem.

2.3. Postupak prikupljanja podataka

Istraživanje je provedeno tako da je u Policijskoj upravi zagrebačkoj od 8 gradskih postaja i 9 postaja oko grada Zagreba, metodom slučajnog uzorka (vidi Petz: 1997) odabrano šest policijskih postaja, a to su: Policijska postaja (PP) Velika Gorica, PP Samobor, PP Zaprešić, PP Centar, PP Črnomerec i PP Trešnjevka. Proporcija populacije u uzorku je dovoljna (35%) da bi on bio statistički valjan.

Upitnik je popunilo 300 ispitanika, a konačan uzorak koji je ušao u obradu podataka sastojao se od 282 ispitanika, ostalih 18 je eliminirano jer nisu odgovorili na više od pola pitanja u upitniku ili uopće nisu odgovarali.

Ispitanici su popunjavali upitnik u policijskim postajama prije početka smjene, a nakon otpreme službe. To je vrijeme prije početka smjene, u kojem šef smjene i pomoćnici načelnika postaje upoznaju djelatnike s aktualnim događajima i dogovaraju koje se potrebne mjere i radnje trebaju provoditi konkretnog dana.

Policijski djelatnici su popunjavali upitnik samostalno nakon što im je bio podijeljen i nakon što su dobili kratke upute za ispravno popunjavanje ankete.

2.4. Statističke metode obrade podataka

Sve statističke analize provedene su komercijalnim računalnim statističkim programom SPSS za Windows 11.0.

Podaci su prikazani tabelarno. Varijable sociodemografskih podataka prikazane su tabelarno nakon upotrijebljene deskriptivne statistike frekvencija za sljedeće varijable: *spol, radno mjesto, tip naselja stanovanja, stupanj stručne spreme, bračni status, broj*

djece, Domovinski rat, žrtva nasilja te srednje vrijednosti i standardne devijacije za sljedeće varijable: *starost u godinama* i *staž u policiji*. Međusobna komparacija odgovora koje su ispitanici (rukovoditelji/nerukovoditelji) davali na tvrdnje u upitniku uspoređivana je uz pomoć *Mann Whitneyevog U testa*.

Statistička značajnost je temeljena na razini od 5% ($p < 0,05$).

Multidimenzionalnost prostora omeđenog upotrebom posebno konstruiranog upitnika izražena je faktorskom analizom, metodom glavnih komponenti. U redukciji prostora primijenjena je varimax rotacija, a kao kriterij zadrživosti faktora određeno je da svaki faktor objašnjava, zadržava barem 3,5% ukupne varijabilnosti multidimenzionalnog prostora.

3. REZULTATI I RASPRAVA

3.1. Stavovi policijskih službenika rukovoditelja i policijskih službenika nerukovoditelja na tvrdnje o odnosu policije i zajednice

Odgovori policijskih službenika rukovoditelja i nerukovoditelja na grupu tvrdnji o odnosu policije i zajednice prikazani su u tablici 9. Rezultati u tablici su prikazani tako da se uz svako pitanje nalaze napisani rang i medijan za svaku grupu ispitanika (rukovoditelji i nerukovoditelji) i vrijednost *Mann Whitneyevog U testa* kao i *p vrijednost* (razina statističke značajnosti).

Pitanje	Rukovoditelji		Nerukovoditelji		Statistička značajnost	
	M; R	Rank	M; R	Rank	Mann Whitney U	p
Javnost nije naklonjena policiji.	4; 3	152	4; 4	137	6038,5	0,213
Kriminalitet je problem cijele zajednice, a ne samo policije.	5; 2	15,34	5; 4	139,01	6272,0	0,155
Stalna suradnja s drugim službama i građanima je važna u policijskom poslu.	1; 5	155,37	3; 5	136,27	6456,0	0,405
Moderna policija treba biti javna.	4; 3	153,28	4; 4	136,86	5965,5	0,138
Kaznena djela kao što su npr. nasilje u obitelji, primanje i davanje mita mogu se prevenirati proaktivnim djelovanjem policije.	3; 4	133,93	3; 3	140,40	6205,5	0,565
Mediji potiču promjene u društvu, pa tako i u policijskom sustavu.	4; 4	142,10	4; 4	138,78	6384	0,769
Ljudima treba pomagati i pružiti pažnju jer se od njih tako mogu dobiti informacije bitne za posao.	5; 5	149,63	4; 4	137,25	6130	0,247
Policiju shvaćam kao javni servis građana.	4; 4	150,94	4; 4	137,53	6111	0,231

Suradnja između policije i građana je od vitalne važnosti za cjelokupno stanje sigurnosti zajednice.	5; 5	155,37	5; 3	136,27	5836	0,044
Svaki dan najveći dio radnog vremena provodim pružajući građanima različite usluge.	3; 4	130,33	3; 4	142,08	6059	0,293

M-medijan; R-rang

Tablica 9: Usporedba odgovora na tvrdnje o odnosu policije i zajednice između rukovoditelja i nerukovoditelja

Iz tablice 9 je vidljivo da na grupu pitanja vezanih uz odnose policije i zajednice nema statistički značajne razlike u svim tvrdnjama osim u tvrdnji "suradnja između policije i građana je od vitalne važnosti za cjelokupno stanje sigurnosti zajednice".

Eventualni razlozi za takve odgovore odnose se na tvrdnju kako su policijski rukovoditelji, bez obzira potenciraju li oni takav načina rada ili ne u svojim postajama, pokazali su da se pridržavali Programskih smjernica Ministarstva unutarnjih poslova koje su bile na snazi za razdoblje od 2004. do 2007. godine. Jedna od glavnih točaka tih smjernica bila je razvijanje partnerskih odnosa s društvenom zajednicom. Policijski službenici nerukovoditelji su na ovu tvrdnju odgovarali s manje pozitivnim odgovorima. Mogući razlog za takve odgovore je da iako su svjesni da se policijska djelatnost širi i na suradnju sa zajednicom, još uvijek je takav način rada bio započeti proces koji se sporo implementira u svakodnevni rad policije. No, 2013. godine se može argumentirati materijalizirana ideja policije u zajednici i to u obliku jačanja operativno-preventivnih poslova, osobito pozorničko-ophodne djelatnosti kroz kontakt-policiju te u vidu osnivanja i rada Vijeća za prevenciju čija je svrha koordinacija rada policije i ostalih službi te lokalne vlasti na nekom području. Tijekom devedesetih godina 20. stoljeća poduzete su brojne inicijative u pravcu analize funkcija policije i to se smatralo ključem policijskih reformi.

"S obzirom na to da je samo mali dio aktivnosti policije posvećen strogo provedenju zakona, te s obzirom na to da policija rješava većinu problema bez pozivanja na određene zakone, traži se šira definicija uloge policije u društvu" (Bittner, 1970:46).

Ipak, tek komparacija formalnih funkcija policije te empirijskih dokaza o neformalnim ponašanjima policijskih službenika može doista otvoriti dublja pitanja o načinima na koji policija zaista funkcionira (Wright, 2002).

Pitanje	Rukovoditelji		Nerukovoditelji		Statistička značajnost	
	M; R	Rank	M; R	Rank	Mann Whitney U	p
Bavljenje različitim oblicima rizičnih stanja i situacija je human i racionalan način suzbijanja kriminaliteta.	4; 4	159,15	4	134,53	5539,5	0,026
Najvažniji smisao policijskog djelovanja je provođenje zakona.	4; 4	151,01	4; 4	138,17	6168,5	0,251
Priroda mog posla je takva da se bavim raznim oblicima kažnjivih radnji.	5; 5	156,42	4; 4	136,07	5708,5	0,064
Ako ljudi zovu policiju zbog obiteljske svađe, a žena ne želi otići u PP podnijeti prijavu, nema smisla za angažiranjem oko toga slučaja.	1; 3	124,68	4; 2	146,24	5777	0,049
Policijski posao nije skupljanje šprica oko dječjih vrtića.	3; 4	141,95	3; 4	140,09	6668,8	0,870
Policija treba hvatati počinitelje kaznenih djela.	5; 2	139,39	5; 4	139,53	6611,5	0,985
Zajednička briga za kvalitetniji život je oblik prevencije od nepoželjnih djela.	5; 2	146,51	5; 4	139,44	6447,5	0,474
Najvažnije informacije za policiju su one o konkretnim kaznenim djelima.	4; 4	134,69	4; 4	143,42	637,5	0,440
Druge struke se trebaju baviti uzrocima kriminaliteta.	4; 4	151,85	4; 4	138,58	6178,5	0,241
Filozofija modela policije u zajednici je dobra nadogradnja klasičnog policijskog modela.	4; 4	142,38	4; 4	138,69	6443	0,743
Za prevenciju kriminaliteta bitno je proaktivno djelovanje.	4; 3	159,04	4; 4	133,27	5484,5	0,021

Tablica 10: Usporedba odgovora ispitanika na tvrdnje o djelokrugu rada policije

Iz tablice 10 je vidljivo da su ispitanici na tri tvrdnje iz skupine tvrdnji o djelokrugu rada dali statistički značajno različite odgovore.

Prva od tri navedene tvrdnje je "Bavljenje različitim oblicima rizičnih stanja i situacija je human i racionalan način suzbijanja kriminaliteta." Na nju su policijski rukovoditelji davali odgovore između 1 i 5 (uopće se ne slažem i u potpunosti se slažem), dok su policijski nerukovoditelji davali odgovore između 2 i 5 (uglavnom se ne slažem i u potpunosti se slažem). Medijan je i kod rukovoditelja i kod nerukovoditelja na 4

(uglavnom se slažem) s tim da ima nerukovoditelja koji su ekstremi (izvan raspona) koji su odgovarali s 1 (uopće se ne slažem).

Policija u suvremenom društvu uključuje građane u rješavanje problema, kroz svoje preventivne aktivnosti, potiče na samozaštitno ponašanje ili razvijanje sigurnosne kulture građana. Druga od navedenih tvrdnji je "Ako ljudi zovu policiju zbog obiteljske svađe, a žena ne želi otići u PP podnijeti prijavu, nema smisla za angažiranjem oko toga slučaja." Većina odgovora policijskih rukovoditelja su između 1 i 2 (uopće se ne slažem i uglavnom se ne slažem) s tim da su neki rukovoditelji koji su ekstremi dali odgovor 4 (uglavnom se slažem) dok su odgovori nerukovoditelja između 1 i 5 (uopće se ne slažem i u potpunosti se slažem). Medijan (položajna srednja vrijednost) je kod rukovoditelja na 1 (uopće se ne slažem), a kod nerukovoditelja je na 2 (uglavnom se ne slažem). To znači da statistički značajna razlika odgovora na navedenu tvrdnju ide u korist nerukovoditelja.

Mogući razlozi za ovakve odgovore mogli bi se objasniti kroz policijsku supkulturu, a prema kojoj obiteljske svađe nisu bile pravi policijski posao nego privatna složena stvar, međutim, pritisak medija uvelike je utjecao na postupanje policije i drugih društvenih institucija prema spomenutoj problematici. No, važno je naglasiti kako je ipak izlaženje na intervencije policijska rutina, pa tako i kad se policiju pozove na intervenciju radi nasilja u obitelji, ulaže se veliki trud i službenici postupaju profesionalno. Drugim riječima oni se i u ovakvim situacijama pridržavaju pravnih propisa i poznavanja međuljudskih odnosa na temelju iskustva i teorijskih znanja. Velike pozitivne promjene dogodile su se na planu rada i postupanja oko problema vezanih uz nasilje u obitelji, tako je policija kao društvena institucija te kao izvršno tijelo koje ne može samo otklanjati društvene uzroke, postala inicijator suradničkog pristupa pojedinih institucija, vladinih ili nevladinih organizacija u cilju prevencije kažnjivih ponašanja; primjerice, osnivanje Nacionalnog tima za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama, temeljem sporazuma šest ministarstava u Republici Hrvatskoj, 2010. godine.

Treća tvrdnja iz navedene skupine je "Za prevenciju kriminaliteta bitno je proaktivno djelovanje." Većina odgovora policijskih rukovoditelja su 4 i 5 (uglavnom se slažem i u potpunosti se slažem) dok je većina odgovora nerukovoditelja 3 i 4 (niti se ne slažem niti se slažem i uglavnom se slažem).

Mogući razlozi za takve odgovore kod rukovoditelja proizlaze iz njihove funkcije. Oni prate i koordiniraju rad svojih policajaca, a moraju se pridržavati poslovne politike cijelog sustava i aktualnosti koje se odražavaju na rad policije. Kod nerukovoditelja situacija je malo drugačija, rutina u njihovom poslu ih malo koči kad je u pitanju proaktivno (uočavanje problema i planiranje njihovih rješenja) djelovanje. S njihovog aspekta, represija je također dio prevencije *post delictum*.

U skladu sa Zakonom o policijskim poslovima i ovlastima, funkcije policije u društvu u kojem se pojedinac smatra najvećom vrijednošću, policija naglasak stavlja na preventivne aktivnosti usmjerene ne samo na sprječavanje kaznenih djela, nego i drugih devijantnih ponašanja koji narušavaju javni red i utječu na sigurnost građana na određenom području. Herman (2007) tvrdi kako zapuštena područja od strane lokalne zajednice, mogu postati napuštena i samim time i primamljiva mjesta za činjenje kaznenih djela ili za okupljanje delinkvenata.

Pitanje	Rukovoditelji		Nerukovoditelji		Statistička značajnost	
	M; R	Rank	M; R	Rank	Mann Whitney U	p
Velike ljudske kvalitete i vještine su jako bitne za obavljanje policijskog posla.	5; 2	158,93	4; 4	136,59	5739,5	0,037
Policijski službenici/ce se moraju tijekom cijele karijere upućivati na dodatno stručno usavršavanje.	5; 4	157,89	5; 4	135,56	5680	0,025
Kad donosim odluke, mišljenja mojih kolega utječu na donošenje mojih konačnih odluka.	4; 4	165,35	3; 4	134,78	5341	0,007
Nikad ne bih prijavio kolegu/icu ako je u neskladu sa zakonom.	2; 4	123,60	3; 4	146,54	5710,5	0,042
Moj nadređeni će me podržati kad sam u pravu čak i kad to njemu otežava situaciju.	3; 4	148,46	3; 4	139,54	6388,5	0,434
Policijski posao je muški posao.	2; 4	133,26	2; 2	143,19	6309	0,376
Dobar policijski službenik ne poznaje strah.	3; 4	133,25	3; 4	143,82	3608,5	0,356
Moj nadređeni mi svojim naložima ograničava kreativnost.	2; 4	117,30	3; 3	146,96	5264,5	0,010
U našem poslu iskrena suradnja među kolegama je jako potrebna.	5; 3	145,90	5; 2	138,32	6361,5	0,388
U mojoj postaji vlada kooperativni, moderni pristup rukovođenja i rada.	3; 4	156,52	3; 4	135,94	5764,5	0,068

M-medijan; R-rang

Tablica 11: Usporedba odgovora ispitanika na tvrdnje o karakteristikama policijskih službenika

Iz tablice 11 je vidljivo da su ispitanici na tri tvrdnje iz skupine tvrdnji o karakteristikama policijskih službenika, davali značajno različite odgovore na sljedeće tvrdnje:

Prva od navedenih tvrdnji je "Velike ljudske kvalitete i vještine su bitne za obavljanje policijskog posla." Na nju je većina odgovora policijskih rukovoditelja i nerukovoditelja između 4 i 5 (uglavnom se slažem i u potpunosti se slažem), s tim da je medijan kod rukovoditelja na 5, a kod nerukovoditelja na 4. Statistička značajnost u davanju odgovora ide u korist rukovoditelja. Kod nerukovoditelja postoje ekstremi koji su odgovarali s 2 (uglavnom se ne slažem).

Mogući razlozi za takvu distribuciju proizlaze iz sve veće svijesti rukovoditelja i nerukovoditelja da su ljudi najbitniji resurs u svakoj organizaciji. Postoje standardi u svakoj državi kojih se mora pridržavati kod primanja u službu. Prije svega bi, policajac rukovoditelj ili nerukovoditelj, trebao biti pojedinac visokih moralnih standarda. Potencijalni bi kandidati trebali biti dobro educirani, trebali bi imati dobru sposobnost pamćenja,

zapažanja te zaključivanja. Ovo je argument za tezu da u svakoj organizaciji, pa i u ovoj našoj postoji određeni nesklad između ciljeva organizacije, normi i vrijednosti s jedne strane i njihove realizacije s druge strane. Nerukovoditelji su navikli da se u praksi koristi stil rukovođenja koji se temelji na teoriji koju McGregor's naziva Teorija X. Prema toj teoriji rukovoditelji *a priori* smatraju da su im ljudi neodgovorni i da žele izbjegavati posao kad god je to moguće. Ta je teorija prema literaturi (vidi: Thibault, Lynch, McBride, 2001) karakteristična za sve hijerarhijski ustrojene organizacije. Ne potiču im kreativnost niti se trude upoznati tko ima kakve afinitete. Velike ljudske kvalitete i vještine jesu bitne za obavljanje policijskog posla, ali s obzirom na to da je to veliki sustav, na ljude koji "nose" sustav, misli se na temeljnu policiju, to se često puta zaboravi, pa oni s vremenom postaju frustrirani i nezadovoljni.

Druga tvrdnja navedene skupine sa statistički značajnim odgovorima u korist rukovoditelja je "Policijski službenici se moraju tijekom cijele karijere upućivati na dodatno stručno usavršavanje." Statistička značajnost odgovora na ovu tvrdnju ide u korist rukovoditelja. Nerukovoditelji su navikli na rutinu u svom poslu i svaki odmak od te rutine, pa tako i odlazak na edukaciju, njima je opterećenje, ne zato što oni smatraju da edukacija nije važna, nego su preopterećeni predmetima koje moraju rješavati.

Treća tvrdnja je "Kad donosim odluke, mišljenja mojih kolega utječu na donošenje mojih konačnih odluka." Statistička značajnost u odgovorima ide u korist rukovoditelja. Rukovoditelji su na ovu tvrdnju odgovarali s 4 (uglavnom se slažem), a nerukovoditelji su odgovarali s 3 (niti se slažem niti se ne slažem).

Sljedeća tvrdnja iz ove skupine koja ima statistički značajne odgovore je "Nikad ne bih prijavio kolegu ako je u neskladu sa zakonom." Mogući razlog dobivenih odgovora se krije u "policijskoj kulturi" čiji je jedan od elemenata i solidarnost među policajcima.

Zadnja tvrdnja iz ove skupine sa statistički značajnim odgovorima je "Moj nadređeni mi svojim nalogima ograničava kreativnost." Statistički značajni odgovori idu u korist nerukovoditelja. Mogući razlog za dobivene odgovore je strah rukovoditelja od gubitka discipline kod njihovih kolega nerukovoditelja, ako bi imali puno prostora za kreativnost, baš kao što je to napisano u Teoriji X koju se već u tekstu spominjalo.

Selekcija policijskih službenika je od vitalne važnosti ne samo radi organizacijske djelotvornosti, nego i radi zaštite drugih policijskih službenika i radi zaštite zajednice kojoj služe (Coutts, 1990).

U skladu sa sve složenijom ulogom policije u suradnji s društvenom zajednicom, karakteristike policijskih službenika i njihove kvalitete, postale su možda ključni element učinkovitog djelovanja policijskih organizacija (Roberg i sur., 2004).

Tvrdnje	Rukovoditelji		Nerukovoditelji		Statistička značajnost	
	M; R	Rank	M; R	Rank	Mann Whitney U	p
Kreativnost u policijskom poslu je po mome mišljenju vrlo važna.	5; 2	152,49	5; 4	137,75	6076,5	0,140
Ne protivim se novinama u poslu koje bi nam olakšale rad.	5; 3	162,44	5; 4	135,60	5521,5	0,007
Moderna policija mora biti specijalizirana.	5; 5	141,04	5; 4	139,07	6524,5	0,843
U policiji bi i podređeni trebali biti uključeni u proces donošenja odluka.	4; 4	129,10	4; 4	144,99	6051,5	0,152
Policija je učinkovita, ako brzo reagira na incident.	4; 3	143,16	5; 4	141,03	6717	0,843
Policajska organizacija može funkcionirati samo kao stroga hijerarhija.	4; 4	169,52	3; 4	133,60	5083	0,002
U mojoj postaji, sva vlast je kod rukovoditelja.	4; 4	124,58	4; 4	145,03	5771	0,069
Priroda mog posla je takva da prvo djelujem represivno.	3; 4	147,22	3; 3	137,94	6279,5	0,407
Kontakt-policajci donose u postaju važne operativne informacije.	3; 4	136,44	3; 4	141,66	6506	0,647
Uspješno funkcioniranje organizacije počiva prije svega na ljudskim resursima.	5; 3	158,90	4; 4	135,27	5617,5	0,029

Tablica 12: Usporedba odgovora ispitanika na tvrdnje o organizaciji policije

Tablica 12 prikazuje grupu tvrdnji o organizaciji policije. Na tri tvrdnje ispitanici su dali statistički značajne odgovore u korist rukovoditelja. **Prva** od tih tvrdnji je "Ne protivim se novinama u poslu koje bi nam olakšale rad."

Druga od navedenih tvrdnji je "Policajska organizacija može funkcionirati samo kao stroga hijerarhija."

Treća tvrdnja iz ove grupe je "Uspješno funkcioniranje organizacije počiva prije svega na ljudskim resursima."

Mogući razlozi za ovakve odgovore, veće kod rukovoditelja, sadržani su u činjenici da je policijski posao sve zahtjevniji u društvu i da je potrebno sve više znanja i vještina koje se trebaju primjenjivati za rješavanje različitih oblika kriminaliteta i različitih zahtjeva koje građani upućuju policiji. Rukovoditelji su zaduženi za organizacijske vrijednosti koje trebaju utjecati na kvalitetu rada policijskih službenika u određenoj društvenoj zajednici, a rezultati rada trebaju biti mjerljivi u odnosu na postavljene indikatore policijske učinkovitosti. Neki autori sugeriraju kako suvremeno rukovođenje u policiji podrazumijeva neka načela kvalitetnog upravljanja, kao što je primjerice traženje informacija od zaposlenika prije donošenja ključnih odluka i sl., te da rukovoditelji određene policijske organizacije

moraju izmjenjivati informacije i biti u kontaktu s rukovoditeljima drugih organizacijskih jedinica kako bi promjene i aktivnosti koje se provode bile u skladu s ciljevima veće organizacijske jedinice i određene lokalne zajednice (Roberg i sur., 2004).

Reforme u policijskom sustavu su se provodile, ali su bile ograničene na organizacijsku strukturu te se nije radila procjena učinkovitosti policijskog rada u odnosu na stanje kriminaliteta i na rezultate poduzetih aktivnosti na konkretnom području. Dakle, unatoč velikim naporima u smislu promjena u policijskoj organizaciji i funkcioniranju, građani nisu iskusili takve promjene u smislu kvalitete funkcioniranja policije kao službe, u njezinom svakodnevnom radu na određenom području (Cajner-Mraović i sur., 2003).

3.2. Rezultati analize multivarijantnim statističkim postupcima

Podaci policijskih službenika rukovoditelja i nerukovoditelja na konstruiranoj skali stavova Likertovog tipa na temu "Stavovi policijskih službenika rukovoditelja i nerukovoditelja o organizaciji i funkcioniranju policije" obrađeni su faktorskom analizom metodom glavnih komponenata. Tako dobiveni faktori uspoređeni su diskriminacijskom analizom u odnosu na kriterijsku varijablu "radno mjesto" (rukovoditelj/nerukovoditelj).

3.2.1. Faktorska analiza

Faktorska analiza je primijenjena na podatke skale stavova Likertovog tipa na temu "Stavovi policijskih službenika rukovoditelja i nerukovoditelja o organizaciji i funkcioniranju policije" za cijeli skup ispitanika jedinstveno (dakle jednom faktorskom analizom obrađeni su podaci svih ispitanika). U redukciji prostora primijenjena je varimax rotacija, a kao kriterij zadrživosti faktora određeno je da svaki faktor objašnjava – zadržava barem 3,5% ukupne varijabilnosti multidimenzionalnog prostora.

Faktorskom analizom, uz varimax rotaciju, skale stavova na temu policijskih službenika rukovoditelja i nerukovoditelja o organizaciji i funkcioniranju policije od originalne 42 značajke/tvrđnje, dobiven je reducirani prostor od 36 značajki. Značajke su uz pomoć pripadajućih faktora razvrstane u grupe koje opisuju pripadajuće značajke. Podaci se nalaze u tablici 13.

	Faktor 1	Faktor 2	Faktor 3	Faktor 4
Stalna suradnja s drugim službama i građanima je važna u policijskom poslu.	0,583			
Velike ljudske kvalitete i vještine su bitne za obavljanje policijskog posla.	0,558			
Policijski službenici se moraju tijekom cijele karijere upućivati na dodatno stručno usavršavanje.	0,523			
Zajednička briga za kvalitetniji život je oblik prevencije od nepoželjnih djela.	0,510			
Kreativnost u policijskom poslu je po mome mišljenju vrlo važna.	0,509			
Moderna policija treba biti javna.	0,506			
Kriminalitet je problem cijele zajednice, a ne samo policije.	0,501			

Suradnja između policije i građana je od vitalne važnosti za cjelokupno stanje sigurnosti zajednice.	0,488			
Ne protivim se novinama u poslu koje bi nam olakšale rad.	0,450			
Priroda mog posla je takva da se bavim svim oblicima kažnjivih radnji.	0,448			
Bavljenje različitim oblicima rizičnih stanja i situacija je human i racionalan način suzbijanja kriminaliteta.	0,423			
Uspješno funkcioniranje organizacije počiva prije svega na ljudskim resursima.	0,421			
Policija je učinkovita ako brzo reagira na incident.	0,420			
Policija treba hvatati počinitelje kaznenih djela.	0,419			
Moderna policija treba biti javna.	0,378			
Ako ljudi zovu policiju zbog obiteljske svađe, a žena ne želi otići u PP podnijeti prijavu, nema smisla za angažiranjem oko toga slučaja.	- 0,322			
Filozofija modela policije u zajednici je dobra nadogradnja klasičnog policijskog modela.		0,729		
Policiju shvaćam kao javni servis građana.		0,626		
Kontakt-policajci donose u postaju važne operativne informacije.		0,557		
Za prevenciju kriminaliteta bitno je proaktivno djelovanje.		0,491		
Ljudima treba pomagati i pružiti pažnju jer se od njih tako mogu dobiti informacije bitne za posao.		0,447		
U našem poslu iskrena suradnja među kolegama je potrebna.		0,428		
U policiji bi i podređeni trebali biti uključeni u proces donošenja odluka.		0,356		
Moj nadređeni mi svojim nalogima ograničava kreativnost.			0,739	
U mojoj postaji vlada kooperativni, moderni pristup rukovođenja i rada.			-0,693	
U mojoj postaji, sva vlast je kod rukovoditelja.			0,684	
Moj nadređeni će me podržati kad sam u pravu čak i kad to njemu otežava situaciju.			-0,570	

Mediji potiču promjene u društvu, pa tako i u policijskom sustavu.			0,363	
Policijski posao je muški posao.				0,547
Dobar policijski službenik ne poznaje strah.				0,530
Najvažnije informacije za policiju su one o konkretnim kaznenim djelima.				0,486
Policija oduvijek radi po načelu reagiranja na pozive građana. Filozofija modela policije u zajednici je dobra nadogradnja klasičnog policijskog modela.				0,463
Priroda mog posla je takva da prvo djelujem represivno.				0,395
Policijska organizacija može funkcionirati samo kao stroga hijerarhija.				0,353
Kad donosim odluke, mišljenja mojih kolega utječu na donošenje mojih konačnih odluka.				0,322
Svaki dan najveći dio radnog vremena provodim pružajući građanima različite usluge.				0,309

Tablica 13: Izdvojeni faktori, faktorskom analizom uz varimax rotaciju iz skale za ispitivanje policijskih službenika o stavovima o organizaciji i funkcioniranju policije

Kao što je vidljivo iz tablice, policijski službenici rukovoditelji i nerukovoditelji su iz latentnog prostora omeđenog skalom stavova policijskih službenika rukovoditelja i nerukovoditelja o organizaciji i funkcioniranju policije svojim odgovorima obilježili 4 faktora koja se nazivaju: 1. "suradnja između policije i građana i edukacija policajaca" (obilježen sa 16 tvrdnji), 2. "modificirani model policija u zajednici" (obilježen sa 7 tvrdnji), 3. "hijerarhijski odnos u organizaciji" (obilježen sa 5 tvrdnji) i 4. "karakteristike rada policijskih službenika" (obilježen sa 8 tvrdnji).

4.5.2. Diskriminacijska analiza

Faktori dobiveni učinjenom faktorskom analizom uspoređeni su unutar skupine procjenitelja (policijski službenici rukovoditelji i policijski službenici nerukovoditelji) međugrupno po kriteriju rukovoditelj/nerukovoditelj.

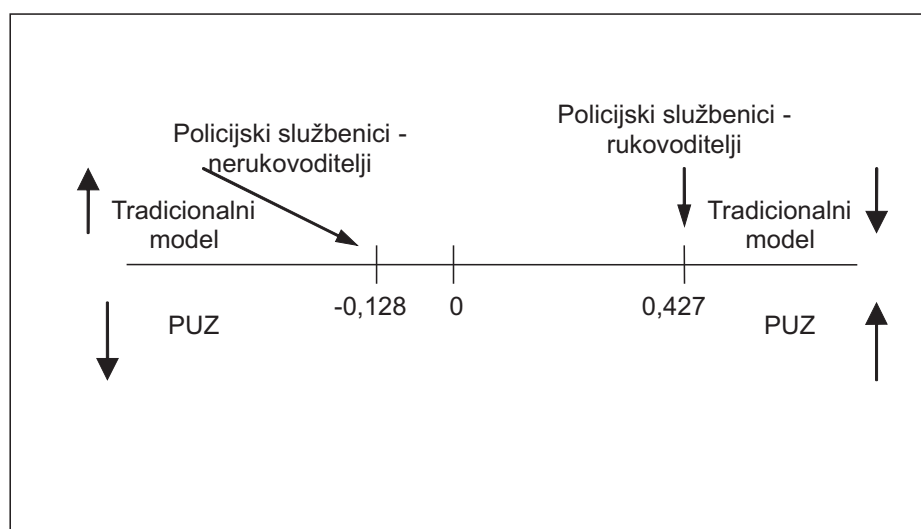
U diskriminacijskoj analizi po gore navedenom kriteriju, dobivena je, po definiciji: $k-1$ (gdje je k =broj kriterijskih varijabli), jedna diskriminacijska funkcija u usporedbi među policijskim službenicima rukovoditeljima i policijskim službenicima nerukovoditeljima, koja je statistički značajna ($\chi^2=13,026$; $df=4$; $p=0.011$).

U tablici 14 prikazana je matrica dobivene diskriminacijske funkcije. Vidljivo je da je dobivena funkcija pretežito opisana faktorom 1 i 3, s tim da faktor 1 ima visoku pozitivnu, a faktor 3 visoku negativnu projekciju na dobivenu funkciju.

Faktori koji opisuju diskriminacijsku funkciju	Projekcija faktora na diskriminacijske funkcije
Faktor 1 (suradnja policije i građana i edukacija policajaca)	0.784
Faktor 3 (strogi hijerarhijski odnos u organizaciji)	- 0.584
Faktor 4 (karakteristike rada policijskih službenika)	0.198
Faktor 2 (modificirani model PUZ-a)	- 0.071

Tablica 14: Matrica strukture diskriminacijske funkcije uz kriterij policijski službenik rukovoditelj i policijski službenik nerukovoditelj

Centroidi uspoređivanih skupina na dobivenoj diskriminacijskoj funkciji za policijske službenike po kriteriju policijski službenik rukovoditelj i policijski službenik nerukovoditelj su za policijske službenike rukovoditelje 0,427, a za policijske službenike nerukovoditelje – 0.128. Prikažemo li to grafički – slika 1, jasno vidimo da su policijski službenici rukovoditelji u upitniku odgovarali pozitivnije na tvrdnje koje se nalaze pod faktorom 1 ("suradnja između policije i građana i edukacija policijskih službenika"), a negativnije na tvrdnje koje spadaju pod faktor 3 ("hijerarhijski odnos u organizaciji") dok su procjene policijskih službenika nerukovoditelja zrcalna slika procjena policijskih službenika rukovoditelja.

Slika 1: Grafički prikaz centroida diskriminacijske funkcije za policijske službenike po kriteriju policijski službenik rukovoditelj i policijski službenik nerukovoditelj

U tablici 15 prikazana je procjena grupne pripadnosti temeljem dobivene diskriminacijske funkcije. Ona u prosjeku ispravno klasificira 61,5% ispitanika, pritom podjednako policijske službenike rukovoditelje (57,9%) i policijske službenike nerukovoditelje (62,6%).

Stvarna grupna pripadnost	Procijenjena grupna pripadnost		Ukupno
	Policijski službenici rukovoditelji	Policijski službenici nerukovoditelji	
Policijski službenici rukovoditelji	33 57,9%	24 42,1%	57 100%
Policijski službenici nerukovoditelji	71 37,4%	119 62,6%	190 100%

Tablica 15: Klasifikacijska tablica temeljem dobivene diskriminacijske funkcije za policijske službenike (rukovoditelje i nerukovoditelje)

5. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Policija, u konceptu policije u zajednici, polazi od teze da kriminalitet i sigurnost ljudi i imovine nisu samo problemi policije nego cijele društvene zajednice te da se učinkovito i dugoročno preveniranje i suprotstavljanje kriminalitetu može provesti samo angažiranjem svih potencijala društva, lokalnih uprava i samouprava, obrazovnih institucija, medija i sl.

No, važno je naglasiti kako je osim stvaranja odnosa povjerenja između građana, policije i neke cijele društvene zajednice, važno i stvaranje odnosa povjerenja između policijskih službenika unutar policijske organizacije. Pokazivanje i stjecanje autoriteta u nekoj društvenoj zajednici, ali i u policijskoj organizaciji, na uljudan i profesionalan način, temelj je izgradnje policije u zajednici, kao jednog od aspekata preventivnog načina rada policije.

Ovo istraživanje pokazalo je kako su policijski rukovoditelji imali pozitivnije stavove o jačanju suradnje između policije i građana i o važnosti kontinuirane edukacije policijskih službenika. Policijski rukovoditelji imali su negativnije stavove o strogom hijerarhijskom odnosu u organizaciji. Za razliku od rukovoditelja, policijski službenici nerukovoditelji imaju negativnije stavove o jačanju suradnje sa zajednicom i negativnije stavove o kontinuiranoj edukaciji u službi, a pozitivnije stavove o tradicionalnom modelu rada policije.

Iz dobivenih rezultata se vidi da ne postoji ujednačenost u mišljenjima policijskih rukovoditelja i nerukovoditelja o provedbi modificiranog modela policije u zajednici. Da bi se postigla ujednačenost mišljenja oko uvođenja promjena u radu policijskih službenika, potrebno je izgraditi dvosmjernu komunikaciju i suradnju između rukovoditelja i nerukovoditelja te na organizacijskoj razini motivirati nerukovoditelje i organizirati rad tako da oni uz svoje uobičajene poslove koji imaju prioritet u policijskom radu, imaju prostora i za izgradnju dobre i konstruktivne suradnje s građanima te da im i to postane "rutinska stvar". Tijekom provođenja ovog istraživanja, stekao se dojam da među populacijom nerukovoditelja postoji otpor prema implementaciji modificiranog modela. Stekao se dojam da policijski službenici nerukovoditelji nisu dovoljno informirani o razlozima uvođenja novina u njihov rad i nisu informirani o načinima i modalitetima provođenja nove strategije rada. Donošenjem *Strategije djelovanja Policija u zajednici 2003. godine*, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske usmjerilo se za daljnji razvoj preventivnog pristupa u suzbijanju kriminaliteta te s tim za sustavnije integriranje poslova

prevencije u redovan rad policije, a ustrojavanjem specijaliziranih organizacijskih jedinica za prevenciju u Ravnateljstvu policije i policijskim upravama 2010. godine, stvoreni su formalni preduvjeti za sustavno bavljenje prevencijom kriminaliteta, s aspekta policije.

Dakle, danas postoji Služba prevencije, Odjel prevencije te policijski službenici za prevenciju. Može se zaključiti kako je u proteklih deset godina odnos policije i zajednice unaprijeđen i prepoznat i u sustavu policije, kroz specijaliziranu liniju rada, ali i u lokalnoj zajednici te hrvatskom društvu općenito.

LITERATURA

1. Bayley, D. (1994). *Police for the future*. New York: Oxford University Press.
2. Bittner, E. (1970). *The Functions of the Police in Modern Society*. Chevy Chase: National Institute of Mental Health.
3. Cajner-Mraović, I., Faber, V., Volarević, G. (2003). *Strategija djelovanja policija u zajednici*. Zagreb: MUP RH.
4. Coutts, L. M. (1990). *Police hiring and promotion: Methods and outcomes*. Canadian Police College Journal, 14(2), 98.-121.
5. Hermann, D. (2007). Subjektive Problemlagen, Kriminalitätsfurcht, Kriminalität und Lebensqualität in Weiheim. <http://www.reilingen.de/siwo/Gutachten-A-N-R%202007.pdf> - 24. 7. 2011.
6. Karlović, R. (2007). *Policija kao javna služba – stavovi policijskih službenika o organizaciji i funkcioniranju policije*. Magistarski rad. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
7. Petz, B. (1997). *Osnove statističke metode za nematematičare*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
8. Thibault, E. A., Lynch, L. M., McBride, B. R. (2001). *Proactive police Management*. New Jersey: Practice-Hall, upper Saddle River.
9. Roberg, R., Crank, J., Kuykendall, J. (2004). *Policija i društvo*. Sarajevo: Office of Public Affairs, Embassy of the USA.
10. Wright, A. (2002). *Policing, an introduction to concepts and practice*. Davon: Wilan Publishing.

Summary

Ruža Karlović, Frank Buchheit

Police Officers' Attitudes Towards the Model Determining the Role of the Police and of the Police Organization

The results of empirical research of attitudes about organisation and functioning of police leaders and those who are not leaders, obtained on a stratified quota sample of the 300 examinees, are presented here. An instrument comprising 42 assertions has been applied.

The factor analysis has resulted in four varimax factors that have been named as follows: 1. police and citizen cooperation/partnership and police education; 2. modified model (community policing); 3. hierarchical relationship in organisation and 4. characteristics of police officers' work.

The discriminative analysis has shown that police leaders have more positive attitudes toward the factor police and citizen cooperation/partnership and police education and more negative attitude toward the factor hierarchical relationship in organisation, while the attitudes of police who are not leaders are a mirror image of police leaders' attitudes. In addition to research, the authors state the aim and important changes in terms of developing a line of crime prevention in the Croatian police in the past decade.

Key words: police, police officers' attitudes, community policing, police organisation, crime prevention.